

58. РЕГИОНАЛЕН НАТПРЕВАР ПО ФИЗИКА

4 април 2026

IV година

Задача 1. Сноп електрони со брзина $v_0 = 0,95c$ е насочен кон сад со вода. Движејќи се низ водата, електроните губат енергија поради нивната интеракција со водата, при што зависноста на енергијата од изминатиот пат, x , е дадена со $E = E_0 - \alpha x$, каде што E_0 е почетната енергија на електронот, а $\alpha = 2 \text{ MeV/cm}$. Колкав пат ќе изминат електроните во водата до моментот кога нивната брзина ќе биде еднаква на брзината на светлината во вода? Индексот на прекршување на водата е $n = 1,33$, додека, пак, масата на мирување на електронот е $m_0 = 0,511 \text{ MeV}/c^2$.

Задача 2. Монохроматски сноп термални неутрони со кинетичка енергија $E = 0,025 \text{ eV}$ паѓа на површината на кристал кај којшто растојанието помеѓу кристалографските рамнини, коишто се паралелни на површината на кристалот, е еднакво на $d = 1,2 \cdot 10^{-10} \text{ m}$.

а) Да се пресметаат аглиите, под коишто се добиваат Браговите максимуми.

б) Да се најде минималната кинетичка енергија на неутроните, за којшто може се набљудува дифракциона слика.

Масата на неутронот е $m = 1,675 \cdot 10^{-27} \text{ kg}$, Планковата константа е $h = 6,626 \cdot 10^{-34} \text{ J}\cdot\text{s}$, а елементарниот електричен полнеж изнесува $e = 1,609 \cdot 10^{-19} \text{ C}$.

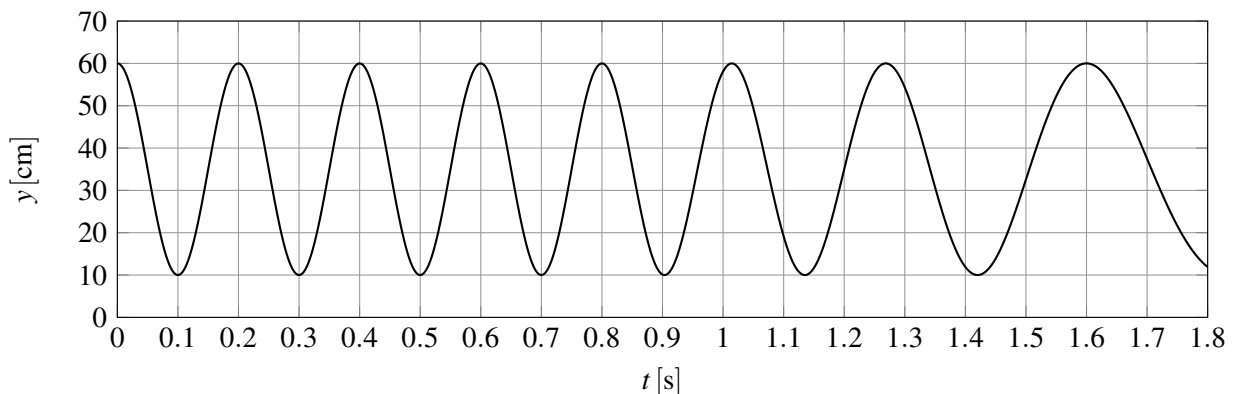
Задача 3. Тргувајќи од координатниот почеток на системот S , релативистичките честички A и B почнуваат да се движат долж два заемно нормални правца: честичката A се движи во позитивната насока на x -оската на системот S , со брзина $v_A = c/2$, а честичката B во позитивната насока на y -оската, со брзина $v_B = c/3$.

а) Да се најде зависноста на координатите на двете честички од времето, во однос на системот S .

б) Да се најде зависноста на координатите на честичката B од времето, во однос на системот S' , во којшто честичката A мирува.

в) Да се најде брзината на честичката B , во однос на системот S' .

Задача 4. Цилиндар се тркала без лизгање долж хоризонтална подлога. На основата на цилиндарот е обележана една точка, чиешто движење се следи со текот на времето. На Слика 1 е прикажана временската зависност на висината на којашто се наоѓа точката во однос на хоризонталната подлога, $y(t)$. Да се одреди патот, којшто ќе го измине цилиндарот до моментот кога ќе застане, ако е познато дека, во првите $0,8 \text{ s}$ од почетокот на движењето, центарот на цилиндарот се движел со константна брзина, а потоа почнал рамномерно да ја намалува својата брзина.

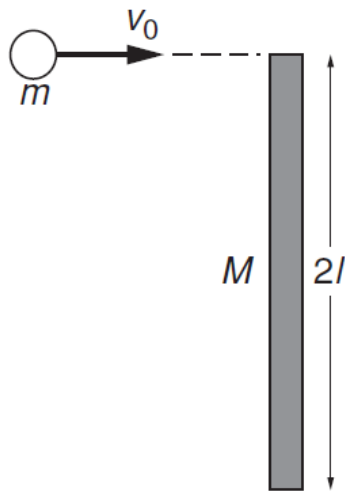
Слика 1

Задача 5. Хомогена прачка со должина $2l$ и маса M лежи на мазна хоризонтална подлога. Топче со маса m , движејќи се со брзина v_0 , ја погодува прачката во едниот нејзин крај, како што е прикажано на Слика 2, при што судирот е еластичен.

а) Да се одреди брзината на топчето по судирот, ако тоа по судирот продолжува да се движи долж првобитниот правец на движење, но во спротивната насока.

б) Каков треба да биде односот m/M за топчето по судирот да не ја промени насоката на движење? Моментот на инерција на прачката во однос на оската, којашто минува низ нејзиниот центар на маса и е нормална на прачката, е еднаков на $I = Ml^2/3$.

Слика 2